

“No és pels diners, és justícia”

Caldes de Montbui és pioner a reclamar a l'Estat 48.000 euros per l'espoli dels comptes municipals durant el franquisme

S'obre camí a d'altres ajuntaments que ho van intentar com ara Sant Julià de Ramis en virtut de la llei de memòria democràtica

Coincidint amb la commemoració dels 50 anys de la mort del dictador Francisco Franco, Caldes de Montbui ha presentat una demanda a l'Estat espanyol per reclamar-li els 48.000 euros que han pogut demostrar que es van espoliar a entitats municipals. Caldes de Montbui va patir una repressió molt dura i sistemàtica amb més de 200 causes per responsabilitats polítiques, en un municipi de poc més de 5.000 habitants. Els llibres d'actes dels plens municipals del 1939 detallen com tot els passos que es van seguir des del moment en què van entrar les tropes franquistes estaven planificats. Res es va improvisar. En primer lloc es va constituir una comissió gestora, amb l'alcalde i els regidors nomenats a dit; tot seguit es va cessar tota la plantilla de funcionaris, i per acabar es va donar l'ordre de confiscar tots els béns “dels fugitius, rojos, bolxevics”, segons consta per escrit, fet que va suposar un bloqueig dels diners dels comptes bancaris dels dissidents al règim. L'apropiació il·lícita del franquisme va recaure sobre particulars, entitats i també sobre els comptes municipals.

Les tropes franquistes van ocupar el poble el 29 de gener del 1939. L'Ajuntament, arran d'una extensa recerca sobre l'espoli al poble, a càrrec de la historiadora Neus Moran i amb l'assessorament legal de l'advocat i professor de l'UAB, Daniel Vallès, ha presentat la demanda perquè es reconeguin els béns espoliats. La documentació acredita que es van requisar 70.000 pessetes a quatre organismes municipals: el comitè de milícies, la secció de la cambra urbana i el menjador popular infantil que s'havia de posar en funcionament poc abans que entressin els nacionals. La quarta entitat era el sindicat agrícola, que finalment no s'ha incorporat a l'expedient perquè es va descobrir que el 1994 el consistori va renunciar a recuperar els fons. L'Ajuntament reclama unes 30.000 pessetes, que equivaldrien a uns 48.000 euros, al Ministeri de Política Territorial i Memòria Democràtica a través de la llei democràtica del 2022, que reconeix la nul·litat de les requisites comeses durant el franquisme per reparar així les víctimes.

“Coneixen el cas de Caldes de Montbui i el que demanem és que s'atengui”, defensa l'alcalde de Caldes de Montbui, Isidre Pineda, que, acompanyat del diputat d'ERC Francesc-Marc Álvaro, va presentar el 10 de desembre la documentació a Madrid per obrir la demanda. Pineda confia reunir-se a principi d'any amb la direcció general de Memòria Democràtica, com va sol·licitar, per avançar en el procediment. “No sabem com acabarà però no ens podran dir que això no va passar”, defensa l'alcalde d'una reclamació que esperen tancar per via administrativa, però en el cas que no sigui favorable no descarten arribar fins al final per reclamar a l'Audiència Nacional o el Tribunal Europeu dels Drets Humans. “No són els diners el que ens mou, ho fem per justícia i per respecte a les víctimes del franquisme”, defensa l'alcalde d'uns fets “silenciats” que al seu entendre s'han de donar a conèixer ara més que mai en un context general d'auge de l'extrema dreta. Si s'arriben a rescabalar aquests fons, els diners es destinaran a polítiques de memòria històrica que es treballen des de la regidoria responsable de l'oficina de memòria històrica que es va obrir al Museu Thermalia.

L'oficina de memòriaLa directora del centre, Anna Monleón, destaca la recerca dels últims anys per estudiar a fons la Guerra Civil i la dictadura al poble. “Encara ara és un tema tabú i moltes famílies no en volen parlar”, diu Monleón d'una qüestió “sensible” en un poble on tothom es coneix i té memòria. Hi ha testimonis de veïns que es van quedar sense res, com en el cas d'una família a qui van requisar la impremta i la casa, que mai van poder

recuperar. Des de l'oficina de memòria històrica els afectats tenen a la seva disposició la documentació relativa a l'estudi per si la volguessin fer servir en cas d'iniciar processos legals per recuperar el patrimoni espoliat. Monleón explica com van acompanyar un particular quan va saber que tenia un familiar enterrat a la fossa comuna del cementiri de Montjuïc. "Hi ha veïns que volen respostes perquè a casa els va desaparèixer molta documentació", explica la responsable del museu.

El treball *Les víctimes de l'espoli franquista a Caldes de Montbui, 1939-2023*, de Neus Moran, posava el focus a les empreses i entitats víctimes de la requisita. Alguns exemples són la licoreria, La Vallesana; el Sindicat Agrícola, que era la cooperativa pagesa més important del Vallès i tenia socis a tota la comarca, i la Caixa Rural, que era la secció financera de la cooperativa i va esdevenir la primera institució financera fins ben entrada la dècada dels trenta, quan la Caixa de Pensions obrí la seva oficina. L'Ateneu Centre Democràtic i Progressista, fundat el 1865, després que els socis compressin l'edifici, també va ser requisat pels franquistes. La documentació en què s'ha basat la demanada detalla els béns mobles, que inclouen mobiliari, maquinària i comptes corrents i els immobles espoliats. Obrir una escletxa Caldes es converteix en el municipi pioner, en intentar rescabalar els béns amb l'entrada en vigor de la nova llei de memòria històrica. Sí que hi ha una experiència prèvia del procés que va iniciar el 2019 l'Ajuntament de Sant Julià de Ramis, perquè l'Estat li retornés 818.864,5 pessetes, equivalents a la suma que va ser requisada a 134 veïns del municipi. La demanda, que va arribar al Tribunal Suprem, es va acabar desestimant el 2021. Un any després, coincidint amb l'aprovació de la llei de memòria democràtica, el consistori no deixava perdre l'oportunitat de fer constar a l'auditoria de la nova normativa els 136.000 euros espoliats a les arques municipals. L'alcalde de Sant Julià de Ramis, Marc Sayols, assegura que estudiaran i valoraran amb els experts i el despatx d'advocats que els assessora de fa anys la possibilitat de seguir els passos de Caldes de Montbui. "Si ho veiem clar, s'engegarà", afirma Sayols d'una batalla judicial que van engegar fa anys per aconseguir rescabalar en aquest cas els diners republicans requisats pel franquisme, que en el dia d'avui equivaldria a retornar uns 11,38 milions d'euros.

Publicat a:

-El Punt Avui. Girona 29-12-2025, Pàgina 4

-El Punt Avui. Nacional 29-12-2025, Pàgina 4

Font del document:

<http://www.elpuntavui.cat/societat/article/5-societat/2606402-no-es-pels-diners-es-justicia.html>